

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

SKRIVELSE
2023-06-01

Ärendenummer:
NV-02553-23

Redovisning av uppdrag att rapportera utfästelser

Rapportering av utfästelser för skydd och återställande
enligt EU:s strategi för biologisk mångfald

Förord

Rapporten utgör en sammanfattande redovisning av ett regeringsuppdrag som innebar att rapportera in Sveriges utfästelser enligt EU:s strategi för biologisk mångfald i EU- kommissionens rapporteringsverktyg. Uppdraget har genomförts i nära samarbete med Havs- och vattenmyndigheten. Rapporteringen är ett andra steg i en flerstegsprocess som syftar till att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom EU.

Stockholm den 1 juni 2023

Björn Risinger

Innehåll

FÖRORD	2
SAMMANFATTNING	4
1. BAKGRUND	5
1.1 EU:s strategi för biologisk mångfald 2030	5
1.2 Myndigheternas redovisning och möte med EU-kommissionen	6
1.3 Uppdraget att rapportera	6
2. RAPPORTERADE SKYDDSUTFÄSTELSER	7
3. RAPPORTERADE STATUSUTFÄSTELSER	9
3.1 Utfästelser som har rapporterats	9
3.1.1 Utfästelser om förbättring av status	9
3.1.2 Utfästelser om att stoppa försämring	9
3.1.3 Vad Sverige inte kan stoppa försämringen för	10
3.1.4 De med kunskapsbrist	10
3.2 Åtgärder som har rapporterats	10
3.2.1 Åtgärder för att uppnå förbättrad trend	10
3.2.2 Åtgärder för att stoppa försämring	11
3.2.3 Åtgärder för att åtgärda kunskapsbrist	11
3.2.4 Tidpunkt för åtgärder	11
4. DEN FORTSATTA PROCESSEN	12
4.1 Biogeografiska processen	12
4.2 Rapportering	12
5. KÄLLFÖRTECKNING	13

Sammanfattning

Naturvårdsverket har enligt ett regeringsuppdrag rapporterat in utfästelser för Sveriges bidrag till två mål i EU:s strategi för biologisk mångfald. Syftet är att skydda EU:s natur och stoppa försämringen av ekosystemen inom EU till nytta för människor och klimatet.

Rapporteringen har skett enligt scenario 1 i det underlag myndigheter lämnade till regeringen i november 2022. Det innebär sammanfattningsvis följande:

Utfästelser om skydd av natur kommer att innebära att arealen av Sveriges formellt skyddade områden ökar från 15,5 procent till 17,7 procent 2022–2030. De arealer som kommer att uppfylla detta scenario består i stor utsträckning av pågående och planerade områden för formellt skydd och utgår från en fortsatt inriktning med ett värdebaserat skydd, funktionalitet och prioriterade naturtyper.

Utfästelser om statusförbättring har gjorts för 14 arter och 9 naturtyper. Utfästelser för stoppad försämring har skett för 9 arter och 3 naturtyper. Sverige har utfäst sig att få bättre kunskap för 2 arter och 4 naturtyper. Vi har också angivit att för 22 arter och en naturtyp kan vi inte stoppa försämringen på grund av att det ligger utanför vår kontroll. Vi har också rapporterat vilka åtgärder som krävs för att uppnå förbättringarna och när de behöver genomföras.

Alla medlemsländers utfästelser kommer att analyseras av EU-kommissionen och diskuteras vid särskilda biogeografiska möten hösten 2023. 2025 och 2030 ska sedan medlemsländerna rapportera hur det går med de förbättringar medlemsländerna utfäst sig att åstadkomma.

1. Bakgrund

1.1 EU:s strategi för biologisk mångfald 2030

EU-kommissionen beslutade i maj 2020 om en ny strategi för biologisk mångfald som gäller fram till 2030. Syftet är att skydda EU:s natur och stoppa försämringen av ekosystemen inom EU. Tanken är att strategin ska göra att Europas biologiska mångfald återhämtar sig till nytta för människor, klimatet och planeten eftersom vi är beroende av dess ekosystemtjänster. Sverige har ställt sig bakom strategin. Enligt den ska medlemsstaterna göra utfästelser för hur man avser bidra till två av målen och det skulle redovisas senast årsskiftet 2022–2023.

Det första målet handlar om ett sammanhängande nätverk av skyddad natur inom EU, med tillhörande delmål om att 30 % av land- och vattenarealen ska skyddas och en tredjedel av de 30 %, dvs 10 % ska vara strikt skyddat. Områdena ska ha en tillräcklig skötsel och statusen ska följas upp. Målet är satt på EU-nivå, dvs inte på medlemsstatsnivå. Alla medlemsstater ska dock bidra till att uppnå målet. Utfästelsen är därför hur respektive medlemsstat kan bidra med att målet nås, givet det ansvar medlemsstaten har för naturtyper och arter.

Det andra målet om återställande av natur innehåller delmål om en förbättrad status för de naturtyper och arter som skyddas av naturvårdsdirektiven. Målet gäller på medlemsstatsnivå. För de bedömningar av arter och naturtyper som en medlemsstat rapporterade som i dålig eller otillfredsställande status 2019 enligt art 12 i fågeldirektivet och art 17 i art- och habitatdirektivet, ska medlemsstaterna enligt målet för 30 % av dessa utfästa sig att förbättra deras status, alternativt uppnå en starkt positiv trend, till 2030. För de bedömningar där trenden rapporterades som negativ 2019 och Sverige inte gör någon utfästelse om att förbättra status eller åstadkomma en stark förbättring av trenden till 2030, ska Sverige göra utfästelser om att åtminstone stoppa försämringen till 2030 för samtliga.

Målen ska enligt strategin vara uppnådda till 2030. Det medlemsstaterna utfäster sig att åstadkomma ska därför kunna nås till 2030. Eftersom arbetet med utfästelserna är frågan om bidrag till att nå mål i en strategi, finns inga direkta konsekvenser om en medlemsstat inte lyckas förverkliga sina utfästelser utöver de krav som ändå gäller enligt EU:s två naturvårdsdirektiv. Medlemsstaterna ska redovisa läget 2025 och sedan 2030 i en kombinerad rapportering enligt naturvårdsdirektiven och strategin.

1.2 Myndigheternas redovisning och möte med EU-kommissionen

Naturvårdsverket och Hav- och vattenmyndigheten lämnade ett gemensamt underlag till regeringen den 3 november 2022 om vad Sverige skulle kunna utfästa sig med tre olika ambitionsnivåer, scenarier.

Scenarierna var:

1. ”*Fortsatt genomförande-scenario*” baseras på ett fortsatt skydd motsvarande som under perioden 2000–2021, samt genomförande av åtgärder som t.ex. restaurering och skötsel med motsvarande medel som år 2021.
2. ”*Staten går före-scenario*” baseras på vad som kan göras av statliga myndigheter och bolag inom statens mark, vatten och verksamhet och med ökade resurser utöver det som redan ingår i scenario 1.
3. ”*Behovsscenario*” speglar det totala behovet av insatser, även utanför statens mark och vatten, för att nå mål 1 och 2 i EU:s strategi för biologisk mångfald 2030 inom Sverige.

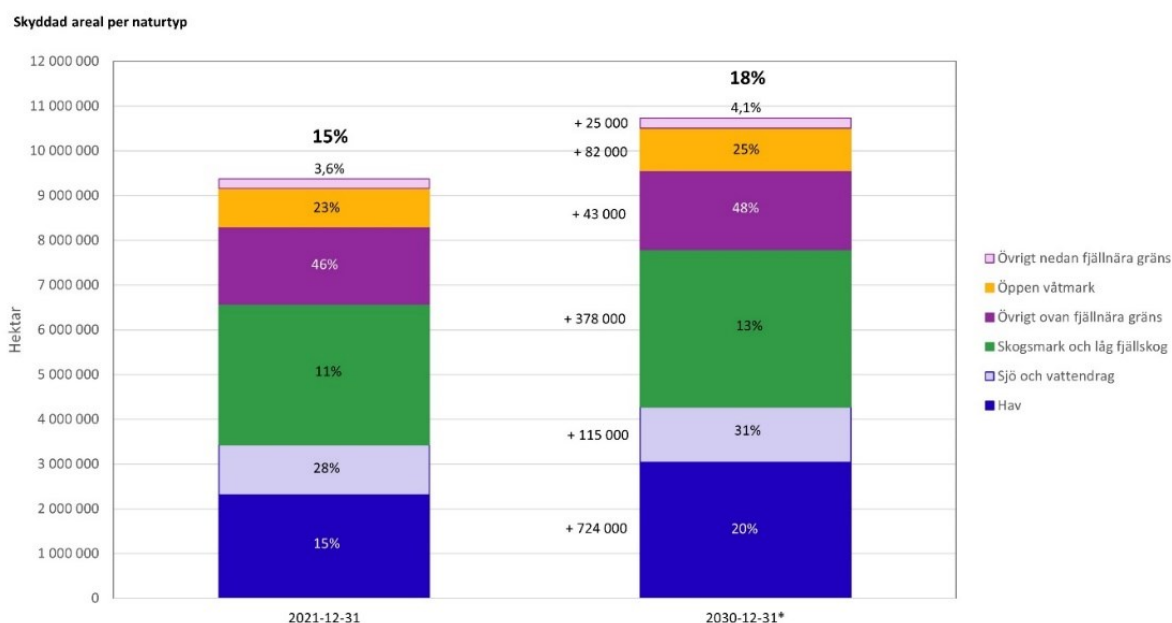
Den 1 mars 2023 arrangerade EU-kommissionen ett ad hoc möte för NADEG (expertgruppen för naturvårdsdirektiven där både medlemsländer och andra intressenter ingår) om arbetet med att rapportera utfästelser enligt strategin. Inför mötet skulle medlemsländerna via en enkät svara när de planerade att rapportera sina utfästelser. Endast tre medlemsländer hade redan rapporterat. Många medlemsländer angav då att de skulle rapportera sina utfästelser i maj 2023.

1.3 Uppdraget att rapportera

Naturvårdsverket och Hav- och vattenmyndigheten fick den 16 mars ett gemensamt regeringsuppdrag att rapportera in utfästelser enligt scenario 1 i myndigheternas underlag. Rapporteringen skulle genomföras snarast möjligt, men senast den 16 maj 2023.

2. Rapporterade skyddsutfästelser

Naturvårdsverket har utgått från årets redovisning till EEA av skyddade områden och andra effektiva arealbaserade skyddsåtgärder (OECM) inom ramen för CDDA rapporteringen samt enligt redovisningen till regeringen av scenarier för skydd i november 2022. Naturvårdsverket har rapporterat i enlighet med regeringens önskemål att scenario 1 ska utgöra utgångspunkt för redovisningen av utfästelser för skydd. Scenario 1 baseras på ett fortsatt skydd med motsvarande arealer för skydd som under perioden 2000–2021. Skyddstakten 2000–2021 är utgångspunkt och extrapoleras till 2030. Formellt skyddad areal ökar då från 15,5 procent år 2022 till 17,7 procent år 2030. De arealer som kommer att uppfylla detta scenario består i stor utsträckning av pågående och planerade områden för formellt skydd och utgår från en fortsatt inriktning med ett värdebaserat skydd, funktionalitet och prioriterade naturtyper. I vilken omfattning skogsbruket har för avseende att rapportera ytterligare frivilliga avsättningar som OECM går inte att bedöma och därför preciseras detta inte närmare.

*Med samma skyddstakt som under tidsperioden 2000-12-31 till 2021-12-31 om linjärt samband antas.

Staplarna redovisar arealer inom nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, nationalstadsparken, Natura 2000-områden, naturvårdsavtal, inomstatliga överenskommelser med Fortifikationsverket och markersättningar för blivande naturreservat.

Andelarna i procent visar hur mycket av Sveriges totala areal inom respektive naturtyp som är skyddad. Ökningen från 2021 redovisas avrundat till jämna tusental.

Arealer skyddad natur vid slutet av 2021 respektive 2030 i scenario 1, dvs ett fortsatt genomförande av skydd motsvarande nivån under perioden 2000–2021.

3. Rapporterade statusutfästelser

3.1 Utfästelser som har rapporterats

3.1.1 Utfästelser om förbättring av status

Enligt regeringens beslut utfäster sig Sverige att förbättra statusen för de arter och naturtyper som anges i scenario 1 i myndigheternas underlag. Enligt målet i strategin bör de angivna naturtyperna och arterna minst få en positiv trend till 2030. För arterna och naturtyperna finns redan krav på medlemsländerna om åtgärder i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Nedan anges de som är föremål för utfästelser med svenska namn. De regioner som de rapporterats för framgår i myndigheternas underlag till regeringen.

Sverige utfäster sig att förbättra status för arterna: ängshök, årtå, större ekbock, alvarmalört, mustaschfladdermus, fransfladdermus, platt spretmossa, klockgroda, lövgroda, långbensgroda, käppkrokmossa, gölgroda, utter och järv. Det samma för naturtyperna; alvar, kartshällmark, näringsrik granskog, näringsfattig bokskog, näringsrik bokskog, högmosse, degenererad högmosse och rikkärr.

3.1.2 Utfästelser om att stoppa försämring

Sverige utfäster sig att stoppa försämringen av status för nedan listade arter och naturtyper. Att stoppa försämringen är ett grundkrav som gäller samtliga arter och naturtyper i EU:s naturvårdsdirektiv.

Sverige har gjort utfästelser för arterna: sydlig kärrsnäppa, hällebräcka, sandödla, cinnoberbagge, taigafjällfly, kalkgrynsnäcka, större vattensalamander, gulyxne och käppkrokmossa. Dessutom för naturtyperna svämängar, taiga och kalktuffkällor.

3.1.3 Vad Sverige inte kan stoppa försämringen för

I denna del har Sverige angett vilka arter och naturtyper som vi antingen inte kan förbättra status för på grund av att det till exempel tar mycket lång tid oavsett åtgärder, eller de för vilka Sverige inte själv kan förbättra statusen på grund av påverkan av globala skeenden och sådant som sker i andra länder. Vi har i rapporteringen angett vilka problem som är anledningen till att vi inte kan stoppa försämringen för nedan arter/naturtyp. Ett exempel är klimatförändringar.

Sverige kan inte stoppa försämringen för arterna: alfågel, småskrake, stenfalk, svartnäppa, mosnäppa, hornuggla, näktergal, rödvingetrast, grönsångare, lövsångare, svart-vit flugsnappare, rosenfink, lappsparv, gråsiska, videsparv, tajgasädgås, orre, dvärgpärlmorfjäril, smalgrynsnäcka, skogshare, lumrar, dvärglåsbräken samt för naturtypen palsmyr.

3.1.4 De med kunskapsbrist

Utfästelser om att minska de med okänd status eller trend, genom att förbättra kunskapen, har gjorts för större ekbock, blodigel, enbuskmark, högortsäng, näringsrik granskog och landhöjningsskog. Inga utfästelser har gjorts för fåglar, vilket beror på att de med okänd status är så ovanliga att Sverige inte kan utfästa sig att kunna bedöma trenden 2030.

För övriga naturtyper och arter med kunskapsbrist har Sverige förklarat vad kunskapsbristen beror på. Oftast saknas tillräckliga data, men i några fall saknas även miljöövervakning.

3.2 Åtgärder som har rapporterats

3.2.1 Åtgärder för att uppnå förbättrad trend

För skogstyperna har vi angett att vi åstadkommer en förbättrad status genom ytterligare formellt skydd. För bokskogstyperna bidrar också att skogen åldras och genom skötselåtgärder. Skogsarterna mustaschfladdermus, cinnoberbagge, tajgafjällfly och platt spretmossa gynnas av ytterligare formellt skydd. Cinnoberbagge och fladdermössen gynnas även av fortsatta våtmarksåtgärder.

För hävdtyperna är det åtgärder som återintroduktion, förbättrad skötsel samt restaureringsåtgärder som angetts tillsammans med åtgärder för att bekämpa invasiva arter.

För våtmarkernas naturtyper och arter har vi angett att förbättrad skötsel och restaurering som åtgärder.

De två fågelarterna gynnas av våtmarkssatsningen, samt restaurering och skötsel. För övriga arter har vi angett att minska illegal jakt är en åtgärd för järv, medan för utter är åtgärderna att förbättra livsmiljön och minska risken för att de körs över.

3.2.2 Åtgärder för att stoppa försämring

För taigan är det formellt skydd som är angiven åtgärd, medan för svämängar behövs både skötsel och förbättringar i hydrologisk region tillsammans med restaureringsåtgärder. För sydlig kärrsnäppa är det de pågående åtgärderna i åtgärdsprogrammet samt inom skyddade områden som har angivits och för de två hävdarterna har vi angett att vi stoppar försämringen genom aktiva skötselåtgärder. För våtmarksarterna är åtgärden att åter få till regelbunden hävd.

3.2.3 Åtgärder för att åtgärda kunskapsbrist

Åtgärder som angetts är att justera i naturtypsdefinitioner samt fortsätta med pågående miljöövervakning.

3.2.4 Tidpunkt för åtgärder

I de flesta fall har vi angett att åtgärder kommer att genomföras i slutet på perioden 2027-2030. Det är osäkert om åtgärderna hinner få avsedd effekt eftersom den förbättrade trenden ska vara uppnådd till 2030.

4. Den fortsatta processen

4.1 Biogeografiska processen

EU-kommissionen kommer att analysera de utfästelser som medlemsstaterna lämnat utifrån hur de bidrar till att nå strategins mål. Kommissionen avser under hösten 2023 att genomföra seminarier där utfästelserna ska diskuteras med de aktuella medlemsstaterna per biogeografisk region. De har redan aviserat att den nordiska alpina regionen (fjällregionen i Sverige) och den boreala regionen (huvuddelen av Sverige) kommer att diskuteras på ett seminarium. Sverige har en liten del av kontinental region (Skåne, Halland och Blekinge) som möjligen också hanteras på samma möte. Sverige delar den boreala regionen med Finland och de baltiska staterna. Danmark är en del av den kontinentala regionen. Sveriges havsområden ingår i två biogeografiska regioner. Efter mötena kommer EU-kommissionen att formulera slutsatser och rekommendationer.

4.2 Rapportering

Det pågår arbete med att förbereda för den ordinarie rapportering som ska ske enligt naturvårdsdirektiven 2025 där även rapportering av resultatet av arbetet med att nå strategins mål ingår. Slutrapporteringen blir 2030.

5. Källförteckning

EU:s strategi för biologisk mångfald: [Biodiversity strategy for 2030 \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e3000420/1/1619020171124_en.pdf)

Underlag från myndigheter för utfästelser, Naturvårdsverket dnr:NV-00191-22